

Når vannet kan skade pasienten

Rent vann er en forutsetning for trygg tannbehandling. For flere av tannlegene i Askøy kommune har løsningen blitt å installere sitt eget vannrenseanlegg på klinikken.

 STONE ELISE ENG GALÅEN

I begynnelsen av juni ble det rapportert om et omfattende utbrudd av mage-tarminfeksjon i Askøy kommune. Man fattet raskt mistanke om at smitten kom via drikkevannet. Ikke lenge etter ble store konsentrasjoner av campylobacter-bakterien funnet i vannbassenget som forsyner kommunesenteret Kleppstø med drikkevann. Man antar at bakterien stammer fra dyreavføring.

Askøyværingene er blitt vant til såkalte «kokevarsler» fra vann- og avløpsetaten i kommunen, men inntil i juni i år har så vidt man vet ingen blitt syke av vannet. Av de om lag 2 000 personene som ble rammet, måtte rundt 70 legges inn på sykehus. Det er mistanke om at to dødsfall har sammenheng med smitteutbruddet.

Filtrerer vannet fire ganger

Det første som møter deg på nettsidene til Askøy Tannlegesenter på Kleppstø, er følgende beskjed: «Vi har eget vannrensesystem, og det er trygt å komme til oss når det er kokevarsel».

Tannlegesenteret, som holder åpent fra kl. 08.00 til kl. 22.00, har seks tannleger og to tannpleiere som jobber skift. I 2014 fikk klinikken installert et eget vannrenseanlegg.

– Problemene med dårlig vannkvalitet begynte i 2014. Det ble sagt at man kunne dusje og pusse tenner i vannet. Men da det første kokevarselet kom, valgte vi å stenge til kommunen igjen ga grønt lys, forteller tannlege og medeier Ivar Krohn-Dale.

Da kokevarslene fortsatte å komme, tok tannlegesenteret kontakt med Dental Sør. Løsningen ble å installere et eget renseanlegg som filtrerer vannet fire ganger før det tas i bruk inne på klinikken.

– Selve anlegget og installeringen av det kostet rundt 60 000 kroner. I tillegg kommer en årlig utgift på ca. 10 000 kroner til nye filtre og vedlikehold. Det går an å slå renseanlegget av og på, men vi har valgt å la det gå hele tiden, sier Krohn-Dale.

Etter at det i juni kom mistanke om smitte i drikkevannet, ble det tatt prøver fra klinikkvannet.

– Vi ville være helt sikre på at det verken inneholdt E. coli eller campylobacter-bakterier. Prøvene var heldigvis negative, sier Krohn-Dale.

– Installering av eget renseanlegg, vedlikehold, og tap av inntekt. Har dere vurdert å søke kommunen om erstatning?

– Det er ingen tvil om at vannsystemet på Askøy har vært forsømt over lang tid, og at det er kommunens ansvar

Askøy Tannlegesenter på Kleppestø fikk installert eget vannrensesystem i 2014 etter gjentatte kokevarsler fra kommunen. – Selve anlegget og installeringen kostet oss rundt 60 000 kroner, sier tannlege og medeier Ivar Krohn-Dale. Foto: Privat.

å forsyne innbyggerne med rent vann. Askøy kommune er ikke alene om å rense vannet i kommunale renseanlegg for deretter å kjøre vannet opp i bassenger. Skandalen her på Askøy er at kvaliteten på vannet er blitt testet rett etter at vannet er kjørt gjennom renseanlegget, og ikke i vannbassengene, som er siste ledd før vannet går ut til forbruker. Vi har foreløpig likevel vurdert det dit hen at det vil være vanskelig å kreve kommunen for erstatning, sier Krohn-Dale.

Holdt stengt i tre dager

Tannlege Kristen Strømme hos Tannlegene Strømme og Storheim på Kleppestø, forteller at klinikken måtte holde stengt i tre dager i forbindelse med smitteutbruddet i juni. Tre dager var den tiden det tok å få på plass et eget vannrenseanlegg.

– Tidligere har vi benyttet filtre som har tatt partikler og dårlig smak, men denne gangen stengte vi klinikken for å få på plass et renseanlegg med UV-teknologi, forteller han.

Ved hjelp av UV-renseteknologi blir vannet bestrålt før det går ut i unitene. Denne prosessen fjerner 99,99 prosent av eventuelle bakterier, virus og mikroorganismer.

– I forkant av installasjonen ble vannrør og uniter behandlet med en klorbasert væske som fikk lov til å stå å

virke i flere timer. Så ble alt ble skylt grundig gjennom med rent vann. Alle filtre, både i hovedinntaket til klinikken og i unitene, er skiftet ut, forteller Strømme.

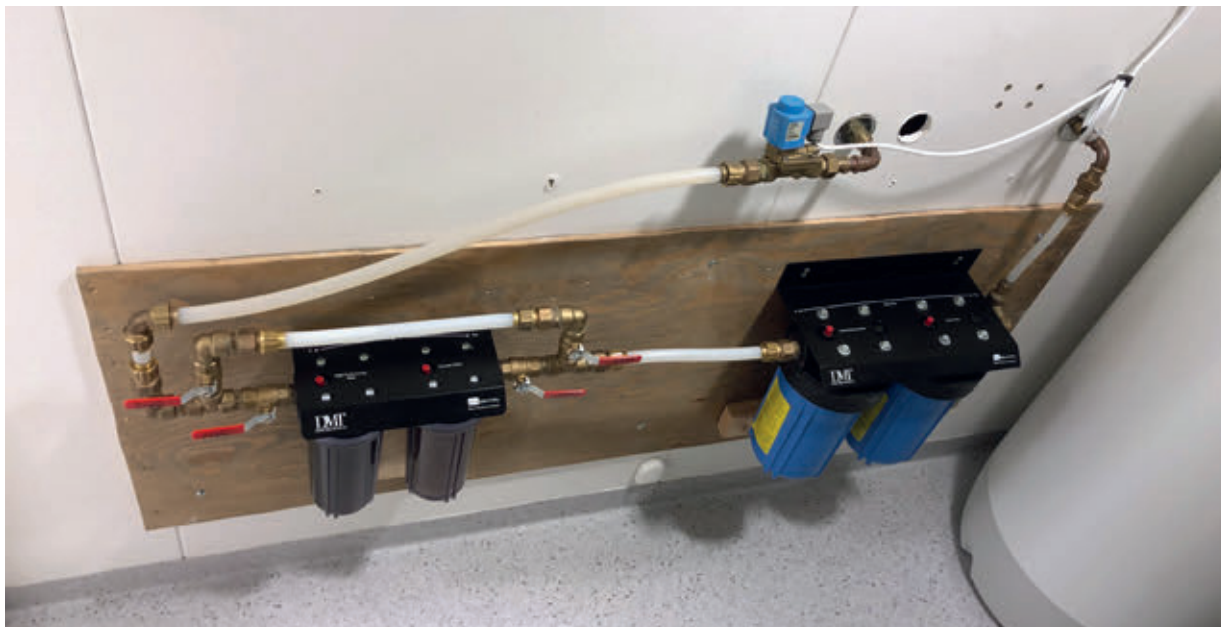
Tannlegene Strømme og Storheim har ennå ikke har tatt stilling til om de vil kreve erstatning fra Askøy kommune.

– Nå må kommunen få jobbe i fred, og så skal vi vurdere hva vi gjør videre etter sommerferien. Vi har først og fremst konsentrert oss om å løse den akutte situasjonen som oppsto, og har ønsket å forsikre oss mot liknende episoder i fremtiden. Da vi åpnet klinikken igjen etter installasjonsperioden, kom pasientene tilbake. Vi er tilbake i godt, gammelt gjenge, sier Strømme.

DOT fikk ikke kokevarsler

Nye Askøy tannklinikk åpnet i februar 2017. Alle de seneste offentlige tannklinikker opprettet i Hordaland fylkeskommune, er bygget med eget renseanlegg. På Askøy tannklinikk heter filtersystemet CW42.

– Vi har en hel vegg med filtreringssystemer i et rom i underetasjen. Anlegget renser vannet til alle tannlegeunitene våre og til vandispenseren på venterommet. Vannkvaliteten på Askøy har ikke vært særlig god de siste årene. Filtrene går raskt tette og må skiftes ut ofte, på sier klinikleder Cecilie Femsteinevik.

Renseanlegget ved Askøy Tannlegesenter filtrerer vannet fire ganger før det tas i bruk inne på klinikken. Klinikkvannet ble testet etter smitteutbruddet i juni og inneholdt veke E. coli eller campylobacter-bakterier. Foto: Privat.

Det er første gang hun opplever sykdomsspredning i kommunen via vannet.

– På den gamle klinikken hadde vi ikke eget filtreringssystem. Ikke fikk vi kokevarsler heller, de går kun ut til private innbyggere og kommunale foretak. Første gang vi fikk vite at det var gått ut varsel, måtte jeg gå rundt til de ulike etatene i kommunen for å spørre om hvordan vi skulle forholde oss til denne situasjonen, forteller Femsteinevik.

Også når meldingen om smitteutbruddet kom i juni i år, var det mye usikkerhet med hensyn til hvilken smitte som spredte seg og på hvilken måte.

– Til tross for forsikringer fra leverandøren av renselanlegget om at unitene våre var helt trygge, ble både vi og pasientene urolige. Selv nå når vi kan garantere at den aktuelle campylo-bacter-bakterien filtreres ut, er det mange pasienter som har valgt å utsette tannlegebesøket til vannforsyningen i kommunen igjen er trygg. Mange holdt også barna sine hjemme fra skolen, forteller Femsteinevik.

Hun mener det er helt avgjørende at både tannlege og pasient kan være helt sikre på at vannet er av god kvalitet.

– Etter hendelser som dette kan tilliten til myndighetene bli svekket. Det tar nok en stund før alle innbyggerne på Askøy tør å stole på at vannet er helt uten smitte, selv etter at kokevarselet har blitt opphevet. Situasjonen har vært

utfordrende, og vi får fremdeles spørsmål fra pasienter om det trygt å gå til tannlegen, sier Femsteinevik.

Varsler erstatningskrav

Juridisk fagansvarlig i Seksjon for vann og avløp i Askøy kommune, Martin Falch Storetvedt, sier kommunen vil vurdere hvert enkelt krav de eventuelt får etter vannskandalen for seg.

– Det som er et berettiget krav i én sak, vil ikke nødvendigvis være det i en annen. Den generelle rådet fra kommunen er å dokumenter kravene på best mulig måte. Om kravet vil gi grunnlag for erstatning vil bli vurdert opp mot det ansvaret kommunen eventuelt måtte ha ifølge produktansvarsloven, sier Storetvedt.

– Har dere mottatt noen krav som følge av vannskandalen?

– Jeg vet om en samsak der det vil komme et erstatningskrav. I tillegg har et tannlegehus henvendt seg til kommunene med spørsmål om hvor et eventuelt erstatningskrav skal rettes. Så vidt jeg kjenner til, har tannlegehuset ennå ikke utformet et konkret krav, sier Storetvedt.

Etter at kokevarselet på Askøy ble opphevet 18. juli, ble nytt kokevarsel sendt ut 2. august for deler av forsyningsområdet til Kleppe vannverk. Årsaken var funn av E. coli-bakterier i drikkevannet.